

Legionowianie 60+

STRATEGIA 2022-2026

Strategia działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60+ na lata 2022-2026

Legionowo, sierpień 2022 roku

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Metodyka prac.....	5
3. Podsumowanie diagnozy.....	7
4. Analiza SWOT.....	12
5. Analiza problemowa.....	16
6. Wizja i misja.....	21
7. Cele.....	22
8. Spójność z innymi dokumentami.....	27
9. Wykaz działań.....	30
10. Finansowanie.....	45
11. Konsultacje społeczne.....	46
12. Monitoring i ewaluacja.....	47

1. Wstęp

Jednym z największych wyzwań stojących przed Polską, jak i całą Europą jest postępujący proces „starzenia się” społeczeństwa. Coraz większy odsetek osób w wieku 60+ w społeczności stawia przed wszystkimi zadania i problemy, których rozwiązanie stanowi niezwykle ważny priorytet. Przemiany społeczne powodują konieczność dostosowania kierunków działalności władz centralnych, regionalnych i lokalnych oraz wszelkich podmiotów z sektora zdrowia, kultury i rekreacji oraz pozarządowego w stosunku do seniorów. Konieczna jest również odpowiednia koordynacja tych działań, która pomoże osiągać zakładane efekty i zapewnić seniorom wysoką jakość życia oraz podtrzymać ich aktywność w różnych dziedzinach.

Niniejsza Strategia stanowi odpowiedź na przedstawione wyzwania, które ściśle dotyczą legionowskiej społeczności senioralnej. Podjęcie prac nad dokumentem konieczne było w celu jak najskuteczniejszego ukierunkowania działalności dla starszych mieszkańców miasta.

„Strategia działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60+ na lata 2022-2026” powstała w ramach projektu „Legionowanie 60+ Wirtualnie Współtworzą Strategię Senioralną 2022-2026” realizowanego z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG. Projekt objęty został honorowym patronatem Prezydenta Miasta Legionowo, natomiast patronat medialny przyznały: LTV, Puls Miasta, Radio Legionowo oraz Mazowiecka Akademia Seniorów.

Realizatorem projektu było Stowarzyszenie Pomocy Potrzebującym „Nadzieja” istniejące od 2004 roku, a od grudnia 2005 roku posiadające status organizacji pożytku publicznego. SPP „Nadzieja” prowadzi aktywną działalność zarówno w Legionowie, jak i w pozostałych gminach powiatu legionowskiego. W swoim dorobku posiada realizację projektów na rzecz osób potrzebujących, zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym: starszych, niepełnosprawnych, bezrobotnych oraz chorych. Wśród najważniejszych inicjatyw należy wspomnieć: prowadzenie Legionowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, reaktywację Legionowskiego Klubu Amazonek, wydawanie Legionowskiego Informatora Senioralnego, organizację „Senioraliów” czy organizację Klubu Senior+.

W przygotowanie dokumentu zaangażowani byli liczni eksperci z różnych dziedzin, którzy odznaczyli się szeroką wiedzą specjalistyczną oraz doświadczeniem w działaniu na rzecz seniorów. W ramach procesu powstawania Strategii przewidziana została partycypacja społeczna mieszkańców Legionowa w wieku 60+, wprowadzona za pomocą różnorodnych metod. Uspołecznienie stanowiło niezwykle ważny element, ponieważ pomogło dogłębnie poznać potrzeby i problemy seniorów oraz ich oczekiwania i odczucia. Właściwa diagnoza pozwoliła na wypracowanie dokumentu o wysokiej przydatności i dużej wartości merytorycznej.

Działania na rzecz legionowskich seniorów prowadzone były już w przeszłości. Wśród nich wymienić można działalność Miejskiej Rady Seniorów i przeznaczanie środków pieniężnych przez Gminę Miejską Legionowo dla organizacji pozarządowych dedykowanych seniorom. Dokumentem, który je w przeszłości pomagał strukturyzować była „Strategia działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60 + na lata 2015-2020”. Realizacja zapisów wspomnianego dokumentu wiązała się z wieloma projektami, które pozytywnie wpływały na codzienne funkcjonowanie legionowskich seniorów i przyczyniały się do poprawy jakości ich życia. Prowadzone do tej pory działania wymagają dalszej kontynuacji i intensyfikacji.

2. Metodyka prac

„Strategia działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60+ na lata 2022-2026” przygotowana została zgodnie z najlepszymi praktykami powstawania dokumentów strategicznych.

Za koordynację prac w poszczególnych sferach tematycznych odpowiadały koordynatorki: Dorota Wróbel-Górecka w temacie „zdrowie i rekreacja”, Zenona Bańkowska w temacie „edukacja i kultura”, Renata Gorzelak w temacie „sfera obywatelska”. Nad całością prac nad dokumentem nadzór sprawował koordynator ds. strategii – Rafał Florczyk. Nadzór koordynatora pozwolił na zapewnienie systemowej spójności i kompatybilności trzech tematycznych komponentów oraz jednolitego tempa prac. W pracach nad strategią udział brał również kierownik projektu dr Roman Biskupski. Zespół ds. przygotowania Strategii posiadał niezbędną wiedzę i doświadczenie (z zakresu m.in. problemów z dziedziny polityki senioralnej, potrzeb osób niepełnosprawnych, polityki społecznej, prawa, zagadnień antydyskryminacyjnych), które pozwoliły na wypracowanie wysokiej jakości dokumentu. W pracę zespołów eksperckich zaangażowane zostały osoby, które wykazywały się znajomością tematyki usług skierowanych do seniorów. Łącznie w zespołach tematycznych pod kierownictwem koordynatorek pracowało sześćcioro ekspertów.

Sprawne działanie zespołów eksperckich zostało zapewnione przez alternatywną możliwość współpracy zdalnej – prawidłowy postęp prac był niezagrożony niezależnie od sytuacji epidemii SARS CoV-2. Pierwsze, informacyjne spotkanie zespołów odbyło się online, natomiast wszystkie spotkania robocze odbyły się w formie stacjonarnej.

W celu właściwego opracowania dokumentu ułożona została struktura, która zawiera następujące merytoryczne elementy składowe:

- podsumowanie diagnozy,
- analizę SWOT,
- zdefiniowanie problemów,
- wizję i misję,
- cele strategii – główny, strategiczne i operacyjne,

- spójność z innymi dokumentami,
- wykaz działań wraz z harmonogramem i realizatorami,
- finansowanie,
- konsultacje społeczne,
- monitoring i ewaluację.

Prace nad Strategią rozpoczęły się od diagnozy, która została opracowana i wykonana przez specjalistyczną firmę ekspercką Biuro Badań Społeczno-Ekonomicznych z bogatym doświadczeniem w przeprowadzaniu badań socjologicznych. Diagnoza składała się z czterech elementów składowych, które pozwoliły na dokładne i rzetelne poznanie faktów, problemów i opinii społeczności senioralnej. Były to:

1. Badanie ankietowe na próbie celowej wyłącznie mieszkańców Legionowa 60+.
2. Zogniskowane Wywiady Grupowe wśród mieszkańców Legionowa 60+ pod umowną nazwą „Kawiarenki konsultacyjne”.
3. Spacerzy diagnostyczne (pod umowną nazwą Spacerów wirtualnych) przeprowadzone z mieszkańcami Legionowa 60+ po wybranych instytucjach i urzędach miasta.
4. Ankieta wysłana w formie elektronicznej do instytucji oraz urzędów samorządowych Legionowa.

Na podstawie diagnozy i wiedzy oraz doświadczeń ekspertów zostały opracowane kolejne elementy składowe Strategii tj. analiza SWOT, problemy, wizja, misja, cele i działania. W okresie przygotowywania dokumentu odbyły się trzy spotkania robocze zespołów eksperckich w dniach 18 lutego, 4 marca i 18 marca 2022 r., podczas których odbywała się merytoryczna praca oraz dyskusje nt. propozycji zapisów Strategii. Spotkania moderowane były przez koordynatora ds. Strategii.

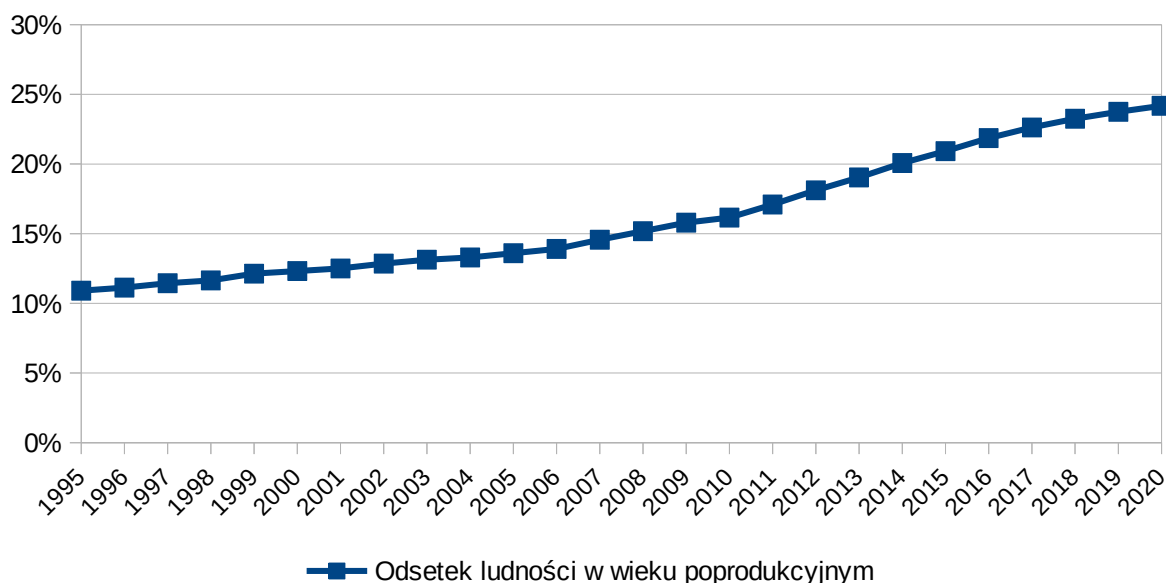
3. Podsumowanie diagnozy

Sytuacja demograficzna w Gminie Miejskiej Legionowo

Europa i Polska mierzy się z problem stopniowego wzrostu w społeczeństwie udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Wydłużająca się średnia długość życia spowodowana jest m.in. lepszą opieką zdrowotną. Proces „starzenia się” społeczności widoczny jest również w Legionowie. Statystyki Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w Legionowie w 2020 r. mieszkało 12 941 osób w wieku poprodukcyjnym, podczas gdy w 1995 r. było to zaledwie 5 525 osób. Udział tych osób w Legionowskiej społeczności wzrósł w okresie 1995-2020 z 10,9% do 24,2%.

Dane te wskazują jak bardzo potrzebne jest nakierowanie prowadzonych działań na grupę seniorów, którzy stanowią niemal ¼ mieszkańców Legionowa.

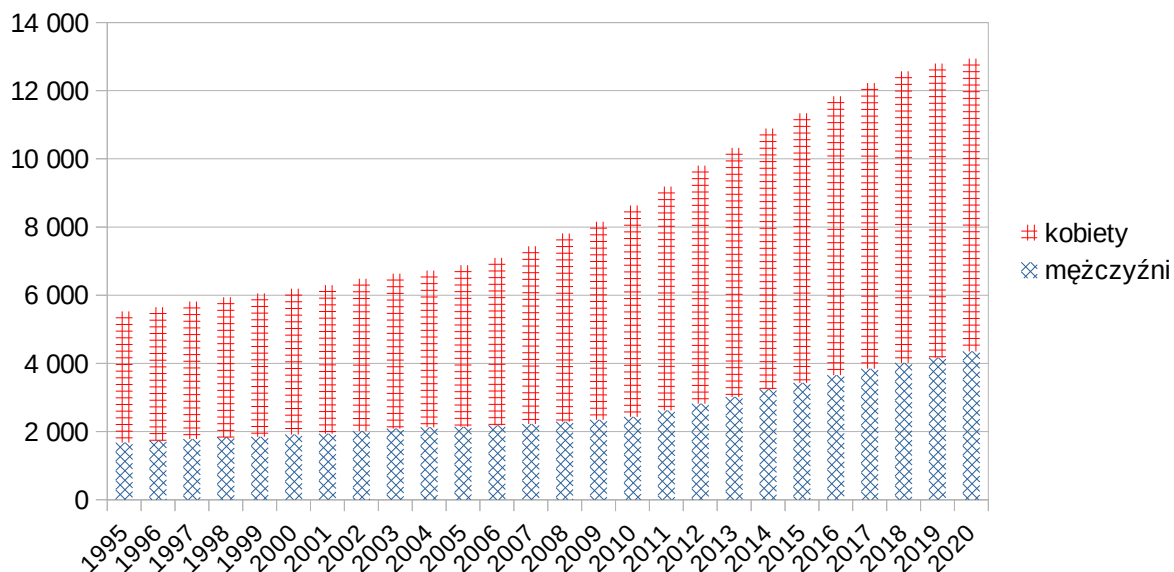
Odsetek mieszkańców Legionowa w wieku poprodukcyjnym

Wykres 1: Odsetek mieszkańców Legionowa w wieku poprodukcyjnym. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego ukazują znaczącą przewagę kobiet nad mężczyznami w ramach grupy osób w wieku poprodukcyjnym w Legionowie (wykres 2).

Liczba mieszkańców Legionowa w wieku poprodukcyjnym

Wykres 2: Liczba mieszkańców Legionowa w wieku poprodukcyjnym. Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wyniki diagnozy przeprowadzonej na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miejskiej Legionowo do roku 2023 wskazują na większą koncentrację społeczności w wieku poprodukcyjnym w części osiedli domów wielorodzinnych (zwłaszcza dotyczy to os. Batorego, os. Sobieskiego i większości os. Jagiellońska).

Wnioski i rekomendacje z Raportu z badań „Diagnoza problemów i potrzeb mieszkańców Legionowa 60+”

„Diagnoza problemów i potrzeb mieszkańców Legionowa 60+” stanowiła pierwszy krok do opracowania strategii. Badanie zostało przeprowadzone przez specjalizującą się w analizach socjologicznych firmę ekspercką Biuro Badań Społeczno-Ekonomicznych. Diagnoza przypadła na okres od grudnia 2021 roku do stycznia 2022 roku i składała się z czterech elementów składowych, które pozwoliły na dokładne i rzetelne poznanie faktów, problemów i opinii społeczności senioralnej.

Elementami składowymi diagnozy były:

1. Badanie ankietowe na próbie celowej wyłącznie mieszkańców Legionowa 60+ (przeprowadzone na próbie 414 osób).

2. Zogniskowane Wywiady Grupowe wśród mieszkańców Legionowa 60+ pod umowną nazwą „Kawiarenki konsultacyjne”.
3. Spacerdy diagnostyczne (pod umowną nazwą Spacerów wirtualnych) przeprowadzone z mieszkańcami Legionowa 60+ po wybranych instytucjach i urzędach miasta.
4. Ankieta wysłana w formie elektronicznej do instytucji oraz urzędów samorządowych Legionowa.

Raport z badań „Diagnoza problemów i potrzeb mieszkańców Legionowa 60+” stanowi odrębny dokument i zawiera dokładne omówienie uzyskanych wyników. Poniżej przytoczone zostały wnioski i rekomendacje płynące z badania.

Wnioski

Do najważniejszych problemów mieszkańców 60+ Legionowa wskazywanych przez nich samych i przez instytucje, które wzięły udział w badaniu należą:

1. Narastające poczucie izolacji wywołane przedłużającym się stanem pandemii COVID, niewystarczająca integracja z osobami z własnej grupy wiekowej jak i młodszymi pokoleniami. Lęk i frustracja wywołana stanem pandemii wymieniane są zarówno przez uczestników badania ankietowego jak i uczestników Zogniskowanych Wywiadów Grupowych (Kawiarenki konsultacyjne).
2. Również z odpowiedzi uczestników obydwu wspomnianych badań można wnioskować o niezbyt wysokiej aktywności kulturowej i obywatelskiej seniorów, często powiązanej z niechęcią lub niewystarczającą motywacją do podejmowania takich aktywności; wynika to zarówno z przyzwyczajaniem się do stanu izolacji, jak również brakiem wystarczającej wiedzy na temat oferty rekreacyjnej, kulturowej i prospołecznej skierowanej specjalnie do grupy senioralnej.
3. Zbyt niska dbałość o profilaktykę zdrowotną; większość uczestników badania ankietowego odwiedza lekarza dopiero wtedy kiedy coś im faktycznie dolega, rzadziej w celach profilaktycznych/kontrolnych.
4. Wykluczenie cyfrowe dotyczące części seniorów, zwłaszcza tych najstarszych; efektem wykluczenia cyfrowego może być np. niemożność do aktywności kulturowej lub kształcenia za pomocą technik zdalnych; najstarsi seniorzy częściej załatwiają sprawy

urzędowe stacjonarnie, „na miejscu”, podczas gdy nieco młodszy czynią to przez Internet, nie wychodząc z domu.

5. Poczucie deficytów kulturowych, niewystarczającej integracji społecznej jest wspólne dla wszystkich badanych grup wiekowych. Motywacja do zmiany tego stanu rzeczy może być jednak różna w zależności od wieku seniora i/lub miejsca jego zamieszkania; wraz z wiekiem lub zamieszkiwaniem z dala od „centralnych” ośrodków miasta maleje i chęć opuszczania swojego miejsca zamieszkania.

6. Na podstawie odbytych Spacerów Wirtualnych można stwierdzić, że generalnie obiekty użyteczności publicznej w Legionowie są na ogół dostępne i funkcjonalne dla seniorów. Pewnej poprawy w tym zakresie wymagają Miejski Ośrodek Kultury oraz Urząd Poczty na ul. Jagiellońskiej.

7. Jak wynika z ankiet odesłanych przez instytucje i urzędy, Miasto Legionowo nie dysponuje osobnym dokumentem, który zawierałby strategię dotyczącą realizacji zadań w zakresie szeroko rozumianej polityki senioralnej.

8. Nie znaczy to, że poszczególne instytucje i urzędy nie realizują takich działań; przykładami są między innymi Muzeum Historyczne, Miejski Ośrodek Kultury oraz Urząd Miasta. Pojawia się jednak pytanie, czy działania te nie wykraczają poza niezbędne minimum; zresztą sami respondenci z niektórych instytucji (Miejska Biblioteka Publiczna) przyznają, że poziom zaspokojenia wybranych potrzeb seniorów jest niewystarczający. Wydaje się nie być przypadkiem to, że blisko połowa instytucji, do których została wysłana ankieta diagnostyczna w formie elektronicznej, na nią nie odpowiedziała.

Rekomendacje

1. Jednym z najważniejszych działań podejmowanych wraz ze zmniejszającym się stanem zagrożenia pandemią COVID, powinny być te związane z szeroko rozumianą reintegracją społeczną seniorów; umożliwienie im uczestnictwa w spotkaniach integracyjnych, imprezach rekreacyjnych, wycieczkach turystycznych i wydarzeniach kulturowych itp. w których wartością samą w sobie będą również same spotkania z rówieśnikami.

2. Nie wszystkie z takich działań muszą być organizowane przez centralne urzędy miasta (Miejski Ośrodek Kultury, Muzeum Historyczne itp.). Część seniorów, zwłaszcza starszych i mieszkających z dala od centralnych ośrodków miasta, chętniej brałaby udział nawet w mniejszych wydarzeniach, ale organizowanych na poziomie lokalnym/sąsiedzkim (mogą to

być nawet nieformalne spotkania towarzyskie połączone z jakąś aktywnością edukacyjną lub kulturową). Do części seniorów należy również trafiać bezpośrednio, do ich miejsc zamieszkania (jak czyni to już Muzeum Historyczne). To może być też ciekawe wyzwanie dla animatorów kulturalnych/edukacyjnych wywodzących się z legionowskiego wolontariatu.

3. Konieczne jest zwiększanie wśród legionowskich seniorów świadomości profilaktyki zdrowotnej i odwiedzin u lekarza nie tylko kiedy jest to niezbędne, ale również w celach kontrolnych.

4. W ofercie kursów i szkoleń dla seniorów bardzo przydatne byłoby umieszczenie zajęć związanych z obsługą komputera i korzystania z Internetu, ponieważ poziom wykluczenia cyfrowego w najstarszych grupach wiekowych jest relatywnie wysoki.

5. Wydaje się, że instytucją, którą można efektywniej zaangażować w działania wobec seniorów jest Legionowski Uniwersytet Trzeciego Wieku. Instytucja ta jest rozpoznawalna przez stosunkową dużą liczbę uczestników badania ankietowego, wskazywana jest również najczęściej jako ta, w której zajęciach i kursach chcieliby brać udział seniorzy zainteresowani swoim dalszym rozwojem i kształceniem.

6. Wskazane jest rozważenie, czy nie byłoby zasadne opracowanie przez Miasto Legionowo dokumentu zawierającego strategię polityki senioralnej, w której ujęta byłaby również rola i zadania innych instytucji miejskich. Chociaż część instytucji podejmuje działania skierowane do seniorów, to dyskusyjne jest, czy obecnie są to działania należycie skoordynowane. Z całą pewnością natomiast potrzebne jest docieranie do większej grupy seniorów z kompleksową informacją o ofercie prozdrowotnej, rekreacyjnej i kulturowej przeznaczonej do tej właśnie grupy.

4. Analiza SWOT

Ważny komponent strategii stanowi rozpoznanie i zdefiniowanie silnych i słabych stron lokalnej społeczności senioralnej oraz szans i zagrożeń. Analiza SWOT (akronim z języka angielskiego opisujący odpowiednio ww. elementy: „strengths”, „weaknesses”, „opportunities”, „threats”) została wypracowana przez zespoły eksperckie oddzielnie dla tematów: zdrowie i rekreacja, edukacja i kultura, sfera obywatelska. Procedura SWOT pozwoliła na zdefiniowanie zasobów i sprzyjających aspektów zewnętrznych, które mogą zostać wykorzystane w planowanych działaniach, a także lepsze poznanie słabszych stron i zagrożeń, które powinny być eliminowane lub naprawiane w przyszłości.

Analiza SWOT dotyczyła ściśle zagadnień związanych z seniorami zamieszkującymi Legionowo. Przyjęte zostały następujące założenia postępowania przy opracowywaniu analizy:

- silne strony (strengths) – wymieniane były aktualne pozytywne aspekty, które wyróżniają lokalną społeczność seniorów i stanowią jej atuty (aspekt wewnętrzny),
- słabe strony (weaknesses) – wymieniane aktualne były negatywne aspekty, które charakteryzują lokalną społeczność seniorów (aspekt wewnętrzny),
- szanse (opportunities) – wymieniane były aktualne pozytywne aspekty, które wpływają na lokalną społeczność seniorów (aspekt zewnętrzny – ponadlokalny, na który seniorzy i władze miasta nie mają wpływu) oraz potencjalne przyszłe pozytywne aspekty dotyczące lokalnej społeczności seniorów,
- zagrożenia (threats) – wymieniane były aktualne negatywne aspekty, które wpływają na lokalną społeczność seniorów (aspekt zewnętrzny – ponadlokalny, na który seniorzy i władze miasta nie mają wpływu) oraz potencjalne przyszłe negatywne aspekty dotyczące lokalnej społeczności seniorów.

Temat: Zdrowie i rekreacja	
<p>Silne strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • obiekty systemu opieki zdrowotnej (dobra komunikacja, brak barier architektonicznych, parkingi, dostęp do toalet itd.); • obiekty rekreacyjne (dostępność komunikacyjna, brak barier architektonicznych, parkingi, ścieżki rowerowe, dostęp do toalet itd.); • dostęp do lasów (ale nierównomiernie rozłożony); • działalność senioralnych organizacji pozarządowych; • szeroki dostęp do informacji (bezpłatne gazety lokalne, media społecznościowe, radio seniora); 	<p>Słabe strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niskie kompetencje cyfrowe seniorów i ograniczenia finansowe w dostępie do sprzętu; • niewystarczająca dostępność usług opiekuńczych dla seniorów; • małe zróżnicowanie i niewystarczająca koordynacja działań i programów zdrowotnych na rzecz seniorów; • niewystarczająca koordynacja systemu przepływu informacji skierowanej do seniorów; • utrudniony dostęp do płatnej opieki medycznej (bariera cenowa); • niewystarczający dostęp do bezpłatnej opieki medycznej (kolejki); • mała wiedza seniorów na temat systemu opieki zdrowotnej; • mała reprezentatywność seniorów w grupie seniorów aktywnych; • mała aktywność fizyczna seniorów; • brak odwagi i wiedzy co do komunikowania potrzeb (gdzie, jak, co); • niska świadomość i gotowość do zmiany dotycząca zdrowego stylu życia, zdrowego odżywiania, aktywności sportowej, dbałości o zdrowie psychiczne i społeczne relacje; • niski senioralny kapitał społeczny: integracja, samopomoc, wzajemność, dystans społeczny;
<p>Szanse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozległa sieć ścieżek rowerowych; • dobry dostęp do terenów rekreacyjnych przyległych do Jeziora Zegrzyńskiego; • możliwość korzystania przez seniorów z bazy medycznej Warszawy (dobra komunikacja, dużo specjalistów, mniejsze kolejki); • nowoczesny system teleinformatyczny wykorzystywany w opiece zdrowotnej; • możliwe wsparcie seniorów w tworzeniu IKP (indywidualne konto pacjenta) i korzystaniu z systemu teleinformatycznego; • zwiększająca się świadomość seniorów na temat wpływu ruchu i aktywności fizycznej na stan zdrowia; 	<p>Zagrożenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewystarczające zasoby budżetu państwa/powiatu/gminy na realizację działań na rzecz seniorów w stosunku do rosnącej liczby seniorów; • wykluczenie społeczne spowodowane pandemią (zamykanie się w domu, depresje, lęk i obawa o zdrowie i życie); • niewystarczający dostęp do informacji dla seniorów (kanały dotarcia); • niska wydolność krajowej służby zdrowia w związku z epidemią SARS-CoV-2; • skomplikowanie proceduralne systemu opieki zdrowotnej;

Temat: Edukacja i kultura	
<p>Silne strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • duża grupa seniorów; • duża liczba organizacji pozarządowych w Legionowie, w tym organizacji senioralnych czy klubów osiedlowych; • przyjazna infrastruktura; • duża otwartość na propozycje aktywności; • zintegrowana sieć placówek edukacyjnych i kulturalnych dostępnych dla seniorów; • zorganizowany wolontariat na rzecz seniorów w szkołach, instytucjach oraz ZHP, ZHR; • sieć pracodawców odpowiedzialnych społecznie z zasobami wsparcia i infrastrukturą; 	<p>Słabe strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • brak dostępu do aktualnej informacji o ofercie dla seniorów ; • kosztowna oferta kulturalna; • słaba znajomość narzędzi elektronicznych; • ograniczony dostęp do informacji dla seniorów niemobilnych w sieci; • brak edukacji obywatelskiej mieszkańców w zakresie samopomocy i pomocy wzajemnej dla seniorów we współpracy ze wspólnotami mieszkaniowymi; • brak zintegrowanej komunikacji ogólnodostępnej i celowej dot. szerokiej oferty edukacji i kultury; • brak strategii zarządzania kryzysowego w obszarze pandemii, kryzysu humanitarnego, etc.;
<p>Szanse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stale rosnąca grupa seniorów; • bliskość Warszawy; • zmęczenie izolacją spowodowaną pandemią; • potrzeba aktywności; • nasza strategia i plan operacyjny; • równoległa do oferty aktywizacyjnej oferta włączająca seniorów w pomoc wzajemną, lokalną i kryzysową; • bieżący monitoring potrzeb, zasobów ze strony placówek i seniorów oraz grup przedsenioralnych; • wolontariat, wolontariat pracowniczy; 	<p>Zagrożenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedłużająca się izolacja spowodowana epidemią SARS CoV-2; sytuacja na Ukrainie i stan gotowości; • bliskość Warszawy; • ubożenie seniorów; • wpływ polaryzacji politycznej oraz antagonizowanie różnych grup wiekowych; • ograniczone możliwości dotarcia do seniorów bez dostępu do mediów internetowych i izolacja społeczna, w tym ograniczony monitoring o tę grupę;

Temat: Sfera obywatelska

<p>Silne strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • duża liczba organizacji pozarządowych w Legionowie, w tym organizacji senioralnych; • działalność Miejskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego i Miejskiej Rady Seniorów; • duża grupa mieszkańców w wieku powyżej 60 r. ż. (wiedza i doświadczenie kapitału ludzkiego); • infrastruktura społeczna (baseny, ośrodki kultury, sala widowiskowa, biblioteki, instytucje kultury, obiekty sportowe, boiska, Park Zdrowia, Ratusz np. wernisaże sztuki); • dobra lokalizacja ważnych instytucji w centrum miasta; • dobra komunikacja lokalna; • łatwość dostępu do infrastruktury społecznej; • infrastruktura Legionowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku (LUTW);	<p>Słabe strony:</p> <ul style="list-style-type: none"> • małe zaangażowanie seniorów w budżet obywatelski; • mała liczba wydarzeń w związku z epidemią SARS Co-V-2; • niechęć seniorów do podejmowania aktywności obywatelskich; • wykluczenie cyfrowe seniorów; • niewystarczający sposób dotarcia z informacjami do seniorów; • wycofanie z życia społecznego wywołane stanem pandemii / niechęć do podejmowania aktywności; • brak motywacji do wyjścia z domu (brak osoby wspierającej / zachęcającej do wyjścia z domu); • rozproszenie organizacji działających na rzecz seniorów;
<p>Szanse:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bliskość Warszawy – miejsce dobrych praktyk aktywności obywatelskiej, z której można brać przykłady; • stopniowe wypracowanie zwiększenia aktywności seniorów; • dobra komunikacja ze stolicą oraz pozostałą częścią Polski (PKP, SKM); • napływ mieszkańców; • prowadzenie polityki senioralnej (seniorzy jako jeden z priorytetów działań w gminie); • wykorzystanie środowiska naturalnego, np. Zegrza do wypoczynku i integracji oraz aktywności społecznej;	<p>Zagrożenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie środków zewnętrznych (zwłaszcza unijnych); • ograniczony budżet gminy; • zanik bezpośrednich kontaktów w społeczeństwie w związku z epidemią SARS Co-V-2; • rozchodzenie się relacji międzypokoleniowych w społeczeństwie; • występowanie lęku i frustracji wywołanych stanem pandemii;

5. Analiza problemowa

Przeprowadzona diagnoza oraz opracowana analiza SWOT w połączeniu z wiedzą i doświadczeniem osób pracujących nad strategią pozwoliły na opracowanie analizy problemowej. W wyniku tego etapu prac zespoły robocze zdefiniowały główne oraz szczegółowe problemy w tematach: zdrowie i rekreacja, edukacja i kultura, sfera obywatelska.

Analiza problemowa prowadzona była w kontekście wychwytywania ciągów przyczynowo-skutkowych: przyczyna problemu > problem > konsekwencje problemu. Ze względu na możliwość różnorodnego podejścia do opisanej struktury analizy (tj. problem „a” może stanowić konsekwencje problemu „b” i zarazem przyczynę problemu „c”), to do zadań zespołów roboczych należało arbitralnie zdefiniowanie i zredagowanie problemów po dogłębnej analizie poszczególnych czynników.

Temat: Zdrowie i rekreacja

Problem główny:

Niewystarczająca koordynacja działań profilaktycznych mających na celu utrzymanie zdrowia i aktywności fizycznej seniorów.

Problemy szczególne:

- Rekreacja:
  - mała reprezentatywność seniorów w grupie seniorów aktywnych powodująca wykluczenie społeczne seniorów, a w konsekwencji zwiększone ryzyko zapadania na depresję, demencję, lęki, fobie itd.;
  - mała oferta i dostępność zajęć sportowych dla seniorów (szczególnie skoordynowanych i animowanych) wpływająca na niską aktywność fizyczną seniorów co w konsekwencji powoduje problemy zdrowotne seniorów i większe obciążenie służby zdrowia;
  - mała świadomość seniorów na temat wpływu ruchu i aktywności fizycznej na stan zdrowia i kondycję;
- Dostęp do informacji:

- mała wiedza seniorów na temat systemu opieki zdrowotnej powodująca nadmierne korzystanie z poradni specjalistycznych, co w konsekwencji wpływa na wydłużanie kolejek i przeciążenie specjalistki;
- niewystarczająca koordynacja systemu przepływu informacji skierowanej do seniorów (informacji zarówno w zakresie zasad funkcjonowania i poruszania się w służbie zdrowia, jak również informacji z zakresu profilaktyki zdrowia i rekreacji; niewystarczający przepływ informacji o imprezach kulturalnych i turystycznych organizowanych w mieście), co wpływa na niedostateczny dostęp do informacji, a w konsekwencji brak możliwości korzystania z oferty i informacji;
- niskie kompetencje cyfrowe seniorów powodujące ich wykluczenie cyfrowe i problemy z dostępem do informacji upowszechnianej w sposób cyfrowy oraz problemy z dostępem do systemu opieki zdrowotnej cyfrowej;
- Profilaktyka:
  - niewystarczająca dostępność do usług opiekuńczych dla seniorów (mała liczba miejsc dla seniorów w domach dziennego pobytu lub w klubach seniora oraz brak informacji o dostępności i cenach usług opiekuńczych na terenie miasta) w zestawieniu z danymi demograficznymi, które pokazują, że potrzeby w zakresie usług opiekuńczych dla seniorów będą rosły;
  - małe zróżnicowanie oraz niewystarczająca koordynacja działań i programów zdrowotnych na rzecz seniorów, przejawiające się poprzez powielanie tych samych programów co roku, bez weryfikacji aktualnych potrzeb seniorów (np. poprzez ankietyzację);
- Opieka zdrowotna:
  - wysokie koszty płatnej opieki zdrowotnej (bariera cenowa) przy dysproporcji między potrzebami a możliwościami bezpłatnego systemu opieki zdrowotnej a w konsekwencji zaniedbania zdrowotne seniorów (zbyt późna diagnoza, współistnienie chorób, itd.);
  - stany nadzwyczajne, np. pandemia, na które nie jesteśmy jako państwo i społeczeństwo przygotowani pokazujące małą wydolność krajowej służby

zdrowia, co w konsekwencji wpływa na ilość zgonów ponadwymiarowych, pogorszenie stanu zdrowia obywateli itd.;

- skomplikowanie proceduralne systemu opieki zdrowotnej połączone z brakiem wiedzy seniorów na temat oferty i miejsc, w których świadczone są usługi medyczne;

Temat: Edukacja i kultura

Problem główny:

Niska aktywność/widoczność seniorów w obszarze edukacji i kultury.

Problemy szczegółowe:

- Nietostrzeżenie kultury jako obszaru aktywności seniorów:
  - schematyczne postrzeganie kultury;
  - roszczeniowość (oczekiwanie na gotową ofertę, nie do końca sprecyzowane oczekiwania jaka ta oferta miałyby być);
  - niewystarczająca informacja na temat oferty dedykowanej legionowskim seniorom;
- Niski udział w kulturze legionowskich seniorów:
  - niewystarczająca i niezadowalająca oferta kulturalna;
  - brak czasu (wnuki/dorabianie/stan zdrowia);
  - centralizacja wydarzeń (większość rzeczy dzieje się w Ratuszu lub w centrum, utrudnianie dostępu chorym, niepełnosprawnym, dalej mieszkającym);
  - brak sztuki w przestrzeni miejskiej;
- Brak dostępu do szerokiej i zróżnicowanej oferty edukacyjnej:
  - ograniczony zakres tematyczny oferowanych zajęć edukacyjnych;
  - brak oferty krótkich kursów, dających konkretne umiejętności;
  - brak zróżnicowanej oferty edukacyjnej zarówno w zakresie treści jak i formy (warsztaty np.: ogrodnictwo, nowoczesne technologie);
  - brak oferty dla seniorów pracujących;

- brak oferty bezpłatnej;
- Niska partycypacyjność seniorów w kształtowaniu oferty edukacyjnej i kulturalnej:
  - niski wpływ seniorów na tematykę i formę zajęć;
  - niedocenywanie potencjału i zasobów seniorów;
  - brak dedykowanej informacji dla seniorów;
  - niewystarczające i rozproszone kanały dystrybucji informacji.

Temat: Sfera obywatelska

Problem główny:

Niewystarczająca działalność służąca podniesieniu aktywności obywatelskiej.

Problemy szczegółowe:

- Niski udział seniorów w budżecie obywatelskim:
  - brak wiedzy na temat budżetu obywatelskiego wśród seniorów,
  - brak wiedzy na temat możliwości wykorzystania środków publicznych na działania dedykowane seniorom,
  - niedostateczna wiedza na temat możliwości włączenia się w działania obywatelskie np. udział w prowadzonych konsultacjach społecznych, wyrażanie opinii za pośrednictwem prowadzonych badań ankietowych, udział w spotkaniach z władzami lokalnymi, udział w spotkaniach z reprezentantami środowiska seniorów (tj. Radą Seniorów) itp.
- Niewystarczający poziom komunikacji ze środowiskiem seniorów:
  - niewystarczające kanały dystrybucji informacji kierowanych do seniorów (m.in. niewykorzystanie potencjału istniejących kanałów informacji tj. apteki, instytucje, sklepy, kościoły, wspólnoty mieszkaniowe, poczta itp.),
  - postrzeganie organizacji pozarządowych jako realizatora usług, a nie miejsca na współdziałanie,
  - brak zainteresowania ze strony seniorów sprawami publicznymi i niechęć do podejmowania aktywności obywatelskiej,

- niewystarczający poziom koordynacji działań na rzecz osób starszych.
- Brak podmiotu koordynującego prace organizacji pozarządowych (tzw. lidera), w tym działających na rzecz seniorów:
  - rozproszenie organizacji pozarządowych,
  - słabość lokalnych organizacji pozarządowych m.in. nieumiejętność pozyskiwania środków zewnętrznych na działania, nieznajomość zasad skutecznej informacji i promocji,
  - niewystarczający poziom włączenia środowisk lokalnych, w tym mieszkańców w działania,
  - niewystarczający poziom integracji sektora publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych.

6. Wizja i misja

Bardzo istotne komponenty każdego dokumentu strategicznego stanowią wizja i misja. Zarówno wizja, jak i misja wypracowane zostały przez zespoły eksperckie.

Wizja określa stan docelowy w przyszłości, do którego zamierzamy dążyć. Jest to idealny obraz, nieobarczony ograniczeniami. W przypadku niniejszej Strategii wizja odnosi się do stanu przyszłego legionowskiej społeczności senioralnej.

Wizja:

Legionowska społeczność seniorów to zintegrowana i aktywna grupa, która korzysta z bogatej oferty opieki zdrowotnej, kultury, rekreacji, edukacji i aktywności obywatelskiej.

Misja w niniejszym dokumencie odnosi się ściśle do roli samej Strategii. Opisuje ona to, jakie jest zadanie Strategii – czemu ma służyć jej powstanie i realizacja.

Misja strategii:

Misją dokumentu jest optymalna koordynacja działań na rzecz legionowskiej społeczności seniorów.

7. Cele

Sposobem na ukierunkowanie wysiłków i działań na rzecz legionowskiej społeczności senioralnej jest wyznaczenie celów do osiągnięcia. Cele stanowią odpowiedź na zdiagnozowane we wcześniejszej części Strategii problemy oraz służą osiągnięciu sformułowanej wizji.

Cele zostały wypracowane przez zespoły eksperckie i analogicznie do zdefiniowanych problemów, podzielone zostały na grupy tematyczne: „zdrowie i rekreacja”, „sfera obywatelska” oraz „edukacja i kultura”. Przy wyznaczaniu celów zespoły opierały się na wynikach diagnozy, analizie problemowej, własnej wiedzy i doświadczeniach, a także na dotychczasowych działaniach kierowanych w Legionowie do grupy senioralnej.

Zespoły eksperckie podczas procesu formułowania celów kierowały się zasadą SMART. Akronim SMART odnosi się do cech jakie powinny charakteryzować się cele:

- „S” – z ang. „specific” – precyzyjne,
- „M” – z ang. „measurable” – mierzalne,
- „A” – z ang. „accepted” – akceptowane,
- „R” – z ang. „realistic” – realistyczne,
- „T” – z ang. „time-dependant” – określone w czasie.

Dla zapewnienia przejrzystej i logicznej struktury dokumentu, przyjęte zostały trzy hierarchiczne poziomy celów:

1. Cel główny – jeden dla całej strategii.
2. Cele strategiczne – po jednym dla każdego działu tematycznego.
3. Cele operacyjne – przypisane do celów strategicznych i je rozwijające.

Celem głównym strategii jest:

Poprawa jakości życia legionowskich seniorów poprzez zintegrowane działania w sferach zdrowia i rekreacji, kultury i edukacji oraz aktywności obywatelskiej.

Temat: Zdrowie i rekreacja

Cel strategiczny:

Zwiększenie liczby działań mających na celu podniesienie jakości zdrowia i aktywności fizycznej seniorów oraz ich dobra koordynacja.

Cele operacyjne:

- 1. Zwiększenie wśród seniorów świadomości jak ruch i aktywność fizyczna wpływa na dobry stan zdrowia oraz zapewnienie sprawnego systemu informowania o wydarzeniach rekreacyjnych, sportowych, rozrywkowych, w tym:
  - zwiększanie świadomości znaczenia ruchu dla zdrowia,
  - możliwość uprawiania rekreacji w sposób bezpieczny,
  - zapewnienie sprawnego systemu informowania o wydarzeniach rekreacyjnych, sportowych, rozrywkowych.
- 2. Zwiększenie dostępu do rozwiązań technologicznych w służbie zdrowia oraz zwiększenie dostępu do informacji dotyczących funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej, w tym:
  - usprawnienie systemu informacji o dostępnych świadczeniach i zasadach ich udzielania,
  - wsparcie seniorów w korzystaniu z systemów teleinformatycznych umożliwiającym im korzystanie z np. e-rejestracji, teleporad, zapisów online, Indywidualnego Konta Pacjenta itp.
- 3. Podjęcie działań diagnostyczno-edukacyjnych dotyczących funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej, w tym:
  - diagnoza potrzeb jako punkt wyjścia do realizacji programów profilaktycznych,
  - poprawa zakresu i jakości usług opiekuńczych w Legionowie poprzez zwiększenie liczby miejsc w domach dziennego pobytu, wspieranie inicjatyw mających na celu opiekę nad seniorami, w tym klubów seniora, klubów osiedlowych, rodzinnych domów pomocy społecznej, inicjowanie działań z zakresu wolontariatu i pomocy sąsiedzkiej oraz poprawa dostępności informacji na temat usług opiekuńczych dla osób starszych w mieście,

- skoordynowane działania informacyjne dotyczące funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej.

Temat: Edukacja i kultura

Cel strategiczny:

Włączenie seniorów w rozwój sfery edukacyjnej i kulturalnej

Cele operacyjne:

- 1. Wzrost partycypacji legionowskich seniorów w kształtowaniu oferty edukacyjnej i kulturalnej:
  - zmapowanie aktywności seniorów;
  - stworzenie wspólnie z seniorami propozycji działań angażujących seniorów w różnym wieku do budowania oferty w obszarze edukacji i kultury;
  - zaangażowanie większej grupy seniorów do tworzenia oferty dla seniorów;
- 2. Szeroka promocja „wieku senioralnego”:
  - zorganizowanie kampanii społecznej promującej zasób jakim są seniorzy;
  - zorganizowanie cyklicznych spotkań i wypracowanie z pracodawcami ścieżki budowania wizerunku seniora jako atrakcyjnego zasobu społecznego;
  - nawiązanie współpracy ze szkołami w celu zwiększenia działań z młodzieżą
- 3. Budowanie różnorodnej i szeroko dostępnej, dedykowanej seniorom informacji:
  - wypracowanie atrakcyjnej oferty aktywności dla seniorów z uwzględnieniem różnych grup wiekowych seniorów;
  - skoordynowanie działań i nawiązanie współpracy z różnymi podmiotami z obszaru edukacji i kultury w celu wspólnego działania i wzajemnego informowania;
  - zwiększenie liczby kanałów dotarcia z informacją do seniorów;
- 4. Wzmocnienie lokalnych liderów (organizacje pozarządowe, organizacje senioralne, seniorzy - osoby indywidualne):

- zwiększenie oferty działań integrujących seniorów, zwłaszcza tych nowo przybyłych do miasta i powiatu legionowskiego;
- zbudowanie oferty działań służącej wyłonieniu i wzmocnieniu liderów grup senioralnych;
- wsparcie seniorów w korzystaniu z dostępnych narzędzi teleinformatycznych.

Temat: Sfera obywatelska

Cel strategiczny:

Zwiększenie działań służących podniesieniu aktywności obywatelskiej.

Cele operacyjne:

- 1. Zwiększenie udziału seniorów w budżecie obywatelskim:
  - zwiększenie wiedzy na temat budżetu obywatelskiego i możliwości wykorzystania środków gminy na działania skierowane do seniorów,
  - zwiększenie wiedzy na temat możliwości włączenia się seniorów w działania obywatelskie,
  - zwiększenie udziału seniorów w spotkaniach z lokalnymi reprezentantami m.in. politykami i władzami lokalnymi, Radą Seniorów.
- 2. Integracja środowiska lokalnego seniorów w poszczególnych rejonach / dzielnicach / osiedlach miasta:
  - zwiększenie skuteczności kanałów dystrybucji informacji kierowanych do seniorów,
  - wzmocnienie działań informacyjnych na temat możliwości udziału seniorów w różnych formach aktywności obywatelskiej,
  - wzmocnienie postaw liderekich wśród seniorów,
  - zwiększenie poziomu koordynacji działań na rzecz osób starszych.

- 3. Integracja środowiska organizacji pozarządowych, w tym działających na rzecz seniorów:
  - wzmocnienie lokalnych organizacji pozarządowych m.in. w zakresie zarządzania, pozyskiwania środków zewnętrznych, zasad skutecznej informacji i promocji,
  - wzmocnienie współpracy międzysektorowej.

8. Spójność z innymi dokumentami

Zgodność zapisów Strategii z innymi dokumentami ze szczebla lokalnego i ponadlokalnego stanowi ważny element ze względu m.in. na synergię podejmowanych działań i silniejsze pozytywne oddziaływanie na społeczność senioralną.

Analiza spójności zapisów Strategii (w tym tam, gdzie było to możliwe – celów strategicznych) została dokonana w zakresie studium i porównania następujących dokumentów:

- Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Legionowo do roku 2030,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Legionowo na lata 2021 – 2026,
- Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku,
- Polityki społecznej wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ,
- Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Legionowo do roku 2030

„Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Legionowo do roku 2030” stanowi główny dokument ukierunkowujący rozwój miasta. Dokument uchwalony został w 2017 roku i w części programowej zawiera sześć celów strategicznych. Wśród kluczowych zdefiniowanych „produktów miasta” znalazła się „oferta aktywności seniorów”.

Zapisy „Strategii działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60+ na lata 2022-2026” wpisują się przede wszystkim w trzy cele strategiczne „Strategii Rozwoju Gminy Miejskiej Legionowo do roku 2030”: „2. Kształtowanie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom” (w zakresie m.in. infrastruktury skierowanej do seniorów – w temacie „zdrowie i rekreacja”), „3. Nowoczesny system edukacji” (m.in. w zakresie upowszechniania kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych – w temacie „edukacja i kultura”), „4. Wzmocnienie integracji społecznej” (w kwestii wzmocnienia sfery obywatelskiej).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Legionowo na lata 2021 – 2026

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Legionowo na lata 2021 – 2026” definiuje kierunki działania w odniesieniu do problemów społecznych występujących na obszarze miasta. Część dokumentu poświęcona została ludności w wieku poprodukcyjnym – seniorom.

Jednym z celów „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Legionowo na lata 2021 – 2026” jest „Cel strategiczny II Niepełnosprawność, długotrwała choroba i osoby starsze”, z którym korespondują zapisy niniejszego dokumentu. Jako rezultat ww. celu określone zostało „umożliwienie osobom starszym i niepełnosprawnym w pełnym uczestnictwie w życiu społecznym”, co znajduje odniesienie w celach strategicznych wszystkich trzech tematów Strategii na rzecz seniorów.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze

„Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze” z maja 2022 r. jest nadrzędnym dokumentem rozwojowym na Mazowszu.

„Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze” zawiera kilka przekrojowych celów strategicznych m.in. cel „MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE. Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki” oraz cel „MAZOWSZE BOGATE KULTUROWO Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia”. W cele te wpisują się cele strategiczne „Strategii działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60+ na lata 2022-2026” – odpowiednio w pierwszy cel wszystkie trzy tematy: „zdrowie i rekreacja” (w zakresie podnoszenia standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych), „edukacja i kultura” (w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego) oraz „sfera obywatelska” (w zakresie włączenia i integracji społecznej oraz rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego), w drugi cel – temat „edukacja i kultura” (m.in. w zakresie upowszechniania kultury i twórczości oraz kreowania miast i wsi jako centrów aktywności kulturalnej i turystycznej).

Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ

Dokument „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO - UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ” został opracowany w 2018 r. przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i kompleksowo skupia się na sytuacji seniorów oraz działaniach na ich rzecz. W dokumencie zawarty został podział dwóch grup docelowych, na: ogół osób starszych oraz niesamodzielne osoby starsze.

Część diagnostyczna dokumentu porusza tematy m.in. stanu zdrowia, różnorodnej aktywności, dyskryminacji i sytuacji ekonomicznej osób starszych. „Polityka społeczna wobec osób starszych...” przyjmuje cztery cele priorytetowe, trzy cele długofalowe oraz łącznie jedenaście obszarów uwzględniających działania wobec osób starszych.

Cele strategiczne i operacyjne „Strategii działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60+ na lata 2022-2026” wpisują się we wszystkie cele dokumentu „Polityka społeczna wobec osób starszych...”, zarówno długoterminowe, jak i priorytetowe.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) została przyjęta w 2017 przez Radę Ministrów i „jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej”.

Zapisy „Strategii działań miasta Legionowo na rzecz seniorów 60+ na lata 2022-2026” korespondują m.in. z „celem szczegółowym II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony” w obszarze „Spójność społeczna” – kierunkami interwencji: „2. Poprawa dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych” (wymieniona została aktywność społeczna i zawodowa seniorów, rozwój usług asystenckich) i „3. Wsparcie grup zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz zapewnienie spójności działań na rzecz integracji społecznej” (wskazanie seniorów jako jednej z grup zagrożonych).

9. Wykaz działań

Poniższy rozdział zawiera wykaz działań przypisanych do poszczególnych celów operacyjnych wraz z podmiotami odpowiedzialnymi za realizację, źródłami finansowania, terminem realizacji i wskaźnikami.

Zdrowie i rekreacja

Cel strategiczny: Zwiększenie liczby działań mających na celu podniesienie jakości zdrowia i aktywności fizycznej seniorów oraz ich dobra koordynacja

Cel operacyjny: 1. Zwiększenie wśród seniorów świadomości jak ruch i aktywność fizyczna wpływa na dobry stan zdrowia oraz zapewnienie sprawnego systemu informowania o wydarzeniach rekreacyjnych, sportowych, rozrywkowych

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
1.1 Akcje informacyjne i wydarzenia promujące ruch oraz aktywność fizyczną seniorów z zaangażowaniem animatorów – wolontariuszy	Urząd Miasta Legionowo Arena Legionowo Organizacje pozarządowe Inicjatywy lokalne KZB Legionowo Sp. z o.o. SMLW	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne budżet KZB Legionowo Sp. z o.o. budżet SMLW	W każdym roku realizacji strategii	Liczba wydarzeń Liczba animatorów - wolontariuszy
1.2 Udoskonalanie i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (siłownie plenerowe, miejsca aktywności)	Urząd Miasta Legionowo KZB Legionowo Sp. z o.o., SMLW i miejskie kluby sportowe, kluby fitness, Organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, budżet KZB Legionowo Sp. z o.o. budżet SMLW	Na bieżąco w trakcie realizacji strategii	Liczba udoskonalonych / zmodernizowanych placów rekreacji ruchowej w mieście Liczba nowych miejsc aktywności ruchowej i rekreacyjnej powstałych

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
				z inicjatywy seniorów
1.3 Stworzenie skutecznego systemu dystrybucji informacji o ofercie spędzania wolnego czasu dla seniorów	Urząd Miasta Legionowo, Miejski Ośrodek Kultury Arena Legionowo Organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba osób objętych systemem Stworzony system dystrybucji informacji (dokumentacja)
1.4 Inicjowanie akcji promujących integrację i włączenie społeczne, np. akcja „Jak dobrze mieć sąsiada”, akcje wolontariatu – sąsiedzkiego, działania samopomocowe, pomoc sąsiedzka i wsparcia dla osób starszych od wolontariuszy	Urząd Miasta Legionowo, Miejski Ośrodek Kultury Arena Legionowo Ośrodek Pomocy Społecznej organizacje pozarządowe Podmioty Ekonomii Społecznej	budżet Gminy Miejskiej Legionowo budżet Powiatu Legionowskiego Środki zewnętrzne	W ciągu roku od uchwalenia strategii; Na bieżąco od chwili wejścia w życie strategii	Liczba zrealizowanych akcji, projektów, przedsięwzięć Liczba seniorów biorących udział w wydarzeniach Opracowanie dokumentu dotyczącego organizacji i koordynacji takich akcji

Cel operacyjny: 2. Zwiększenie dostępu do rozwiązań technologicznych w służbie zdrowia oraz zwiększenie dostępu do informacji dotyczących funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
2.1 Opracowanie i wdrożenie systemu informacji o świadczeniach zdrowotnych oraz zasadach ich udzielania (z naciskiem na dostępność przekazu)	Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski Zakłady Opieki Zdrowotnej	budżet Gminy Miejskiej Legionowo budżet Powiatu Legionowskiego	W ciągu roku od uchwalenia strategii	Opracowany system obiegu informacji z wytycznymi dot. dostępności
2.2 Wsparcie seniorów w	Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej	W ciągu dwóch lat od	Ilość założonych profili

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
korzystaniu z systemów teleinformatycznych w służbie zdrowia, w tym: - pomoc seniorom w zakładaniu Indywidualnego Konta Pacjenta, ePUAP'u, - wsparcie seniorów w obsłudze e-rejestracji, zapisów online, itp.	Zakłady Opieki Zdrowotnej Organizacje pozarządowe	Legionowo	uchwalenia strategii	IKP Ilość założonych profili ePUAP Liczba seniorów, którzy skorzystali ze wsparcia
2.3 Wprowadzenie na terenie miasta Legionowskiej Karty Seniora wraz z zapewnieniem wsparcia przy zakładaniu karty	Urząd Miasta Legionowo Powiatowa Izba Gospodarcza w Legionowie Przedsiębiorcy lokalni Media lokalne	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne środki sponsorskie	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Wdrożenie Legionowskiej Karty Seniora

Cel operacyjny: 3. Podjęcie działań diagnostyczno-edukacyjnych dotyczących funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
3.1 Koordynacja programów profilaktyki zdrowotnej pomiędzy samorządem gminnym i powiatowym, w celu stworzenia systemu programów uzupełniających się a nie powielających	Urząd Miasta Legionowo we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Legionowie	budżet Gminy Miejskiej Legionowo budżet Powiatu Legionowskiego	W każdym roku realizacji strategii	Program profilaktyki zdrowia w Gminie Miejskiej Legionowo i Powiecie Legionowskim
3.2 Realizacja programów profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji adekwatnych do potrzeb seniorów	Urząd Miasta Legionowo we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Legionowie	budżet gminy miejskiej Legionowo budżet Powiatu Legionowskiego	W każdym roku realizacji strategii	Wykaz programów zdrowotnych w danym roku

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
		środki zewnętrzne		
<p>3.3 Wykorzystanie dobrych praktyk w zakresie zasad organizacji medycyny rodzinnej i podstawowej opieki zdrowotnej w celu podnoszenia wiedzy seniorów na temat świadczeń, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kampania informacyjna dotycząca zasad działania medycyny rodzinnej, zakresów świadczeń dostępnych dla seniorów w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, - akcja informacyjna podczas konsultacji programów profilaktyki zdrowotnej, - opracowanie i udostępnienie katalogu „Pytania i odpowiedzi” dotyczącego podstawowej opieki zdrowotnej, świadczeń zdrowotnych i zasad ich udzielania. 	<p>Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski Zakłady Opieki Zdrowotnej Organizacje pozarządowe Środowiska senioralne Wspólnoty Mieszkaniowe SMLW</p>	<p>budżet Gminy Miejskiej Legionowo budżet Powiatu Legionowskiego środki zewnętrzne programy sponsorskie</p>	<p>W ciągu dwóch lat do uchwalenia strategii</p>	<p>Liczba kampanii informacyjnych Liczba zakładów opieki zdrowotnej, NGO i instytucji, które włączą się w realizację kampanii Udostępniony publicznie katalog „Pytania i odpowiedzi” dotyczący POZ i świadczeń zdrowotnych</p>
<p>3.4 Rozwój usług opiekuńczych i asystenckich w środowiskach seniorów</p>	<p>Urząd Miasta Legionowo Ośrodek Pomocy Społecznej organizacje pozarządowe Podmioty Ekonomii Społecznej</p>	<p>budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne</p>	<p>W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii</p>	<p>Liczba podmiotów świadczących usługi opiekuńcze i asystenckie Liczba seniorów objętych usługami opiekuńczymi i</p>

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
				asystenckimi

Edukacja i kultura

Cel strategiczny: Włączenie seniorów w rozwój strefy edukacyjnej i kulturalnej

Cel operacyjny: 1. Wzrost partycypacji legionowskich seniorów w kształtowanie oferty edukacyjnej i kulturalnej

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
1.1 Zaproszenie edukatorów, animatorów, organizacji pozarządowych nastawionych na działania grupowe i pracę ze społecznością o charakterze edukacyjnym i kulturalnym włączające seniorów.	Urząd Miasta Legionowo organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	Działanie kolejny rok po przyjęciu strategii	Liczba projektów edukacyjnych i kulturalnych zrealizowanych przez instytucje Miasta we współpracy z organizacjami pozarządowymi
1.2 Cykliczne spotkania budujące i integrujące środowisko seniorów, włączające seniorów w proces budowania oferty edukacyjnej i kulturalnej	Urząd Miasta Legionowo organizacje zrzeszające seniorów	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	Co najmniej raz w roku	Liczba seniorów, którzy wzięli udział w spotkaniach i konsultacjach
1.3 Organizacja spotkań ze znanymi ludźmi kultury, również w wieku senioralnym	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury organizacje pozarządowe Ośrodek Pomocy Społecznej	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	Co najmniej raz w roku	Liczba spotkań
1.4 Spotkania, warsztaty	Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej	Raz w roku, przed	Liczba spotkań

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
edukacyjne w zakresie tworzenia działań w oparciu o budżet partycypacyjny		Legionowo	ogłoszeniem konkursu	
1.5 Konsultacje społeczne, sondy, wywiady, budżet partycypacyjny z uwzględnieniem seniorów.	Urząd Miasta Legionowo, organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	Co najmniej raz w roku	Liczna aktywności
1.6 Wypracowanie wspólnego kalendarza aktywności uwzględniających potrzeby seniorów i ich pomysły	Urząd Miasta Legionowo, Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	Cyklicznie w każdym roku od uchwalenia strategii	Liczba wniosków przedstawionych przez seniorów odnośnie działań na ich rzecz i budżetu miasta

Cel operacyjny: 2. Szeroka promocja aktywności seniorów „wieku senioralnego”

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
2.1 Zwiększenie widoczności w mediach lokalnych poprzez zamieszczanie informacji na temat seniorów i ich inicjatyw i osiągnięć. Organizacja konkursów na aktywność roku, człowieka roku, etc.	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury organizacje pozarządowe Ośrodek Pomocy Społecznej	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu roku od uchwalenia strategii	Liczba publikacji w mediach lokalnych na ten temat, zainspirowanych przez podmioty odpowiedzialne za realizację
2.2 Promocja stylu życia poprzez promocję udziału w kulturze i edukacji: kursy, szkolenia, warsztaty, animacje, spotkania edukacyjne. Stworzenie mody na wychodzenie z domu - kluby dyskusyjne na temat książki, filmu, gotowania, etc. Organizacja programów	Miejski Ośrodek Kultury Muzeum Historyczne w Legionowie podmioty ekonomii społecznej organizacje pozarządowe Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz środki własne	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba kursów, szkoleń, warsztatów, spotkań itp. dla seniorów w ciągu roku Liczba uczestników szkoleń, warsztatów, kursów dla seniorów

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
informacyjnych i promujących seniorów.				
2.3 Organizacja spotkań z przedsiębiorcami i pracodawcami – wypracowanie modelu współpracy i promocja jakości życia w wieku senioralnym	Organizacje pozarządowe Urząd Miasta Legionowo Powiatowy Urząd Pracy Powiatowa Izba Gospodarcza w Legionowie	środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	Rok po wprowadzeniu strategii. Spotkania co najmniej dwa razy do roku	Liczba spotkań, liczba przedsiębiorców zaangażowanych
2.4 Organizacja wspólnych projektów edukacyjnych ze szkołami i organizacjami działającymi z młodzieżą i na jej rzecz	Urząd Miasta Legionowo - Wydział Edukacji Muzeum Historyczne w Legionowie Miejska Biblioteka Publiczna w Legionowie Miejski Ośrodek Kultury w Legionowie	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	Rok po wprowadzeniu strategii realizacja projektów edukacyjnych co najmniej dwa projekty w roku	Liczba zainicjowanych projektów
2.5 Organizacja wydarzeń kulturalnych w przestrzeni publicznej np. pokazy sztuki, wystawy, próby teatralne w parku oraz nagłaśnianie wydarzeń kulturalnych.	Miejski Ośrodek Kultury organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne (np. z programów rządowych) środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Liczba pokazów publicznych związanych z kulturą w ciągu roku Liczba uczestników pokazów publicznych
2.6 Przygotowanie komunikacji w postaci ulotek/broszur i dystrybucja w miejscach najczęściej odwiedzanych przez seniorów, również przez wolontariuszy przed większymi imprezami dla seniorów (opis uwzględniający wstęp bezpłatny	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Liczba emisji ulotek dotyczących ważniejszych imprez kulturalnych Nakład poszczególnych emisji ulotek Liczba miejsc dystrybucji

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
lub odpłatny). Stworzenie systemu ulg np. z ulotką dla seniora będzie taniej.				poszczególnych emisji ulotek System ulg

Cel operacyjny: 3. Budowanie różnorodnej i szeroko dostępnej, dedykowanej seniorom informacji

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
3.1 Utworzenie dzielnicowych lokalnych punktów działalności kulturalnej opartej o animatorów kultury np. przy bibliotekach, szkołach, klubach osiedlowych – współprowadzonych przez rozpoznawalnych miejscowych seniorów. Pakiet motywacyjny.	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna podmioty ekonomii społecznej	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	Trzy lata po przyjęciu strategii	Liczba animatorów dzielnicowych działających w lokalnych punktach działalności kulturalnej. Liczba seniorów korzystających z usług dzielnicowych punktów działalności kulturalnej
3.2 Spotkania animatorów kultury, wsparcie seniorów w rozwijaniu kompetencji liderkich, animacyjnych, włączenie seniorów w proces edukacji i przejmowania roli animatorów kultury.	Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	Trzy lata po przyjęciu strategii	Liczba spotkań Liczba seniorów przejmujących rolę animatorów kultury
3.3 Utworzenie lokalnego centrum aktywnych społecznie pracodawców, w tym wolontariatu kompetencyjnego/pracowniczego (granty na inicjatywy międzypokoleniowe, edukacja, akcje tematyczne, kompetencyjne	podmioty ekonomii społecznej organizacje pozarządowe przedsiębiorcy	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Liczba wolontariuszy, inicjatyw, placówek beneficjentkich,

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
wsparcie organizacji)				
3.4 Stworzenie różnorodnych komunikatów dedykowanych różnym grupom wiekowym pod kątem treści/formy/ kanałów/liderów opinii Stworzenie odrębnej strony w gazecie – darmowej broszury – programu w lokalnej TV – programu w lokalnym radio – dla seniorów. Wdrożenie systemu informacji smsowej. przesyłanie newsletterów, możliwości zapisywania się na kursy przez Internet, otrzymywanie powiadomień (SMS) o wydarzeniach w mieście.	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba akcji smsowych Bezpłatna publikacja dedykowana seniorom (strona internetowa, broszura, strona w gazecie) Newsletter z informacjami dla seniorów Liczba subskrybentów newslettera dla seniorów w kolejnych latach

Cel operacyjny: 4. Wzmocnienie lokalnych liderów (organizacje pozarządowe, Legionowski UTW, seniorzy - osoby indywidualne)

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
4.1 Utworzenie kalendarza imprez cyklicznych i bieżąca aktualizacja inicjatyw senioralnych z opcją dołączenia nowych osób do działających grup seniorów.	Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna Powiatowa Instytucja Kultury organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo budżet Powiatu Legionowskiego środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu roku od uchwalenia strategii	Kalendarz imprez cyklicznych, liczba wydarzeń rekomendowanych
4.2 Organizacja wydarzeń, szkoleń, warsztatów	Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej	W ciągu roku od	Liczba wydarzeń

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
pozwalających wyłonić liderów grup senioralnych.		Legionowo	uchwalenia strategii	
4.3 Wyłonienie lokalnych liderów, wokół których można będzie budować trwałe działania kulturalne, połączenia komunikacyjne. Organizacja Akademii Aktywnego Seniora (w oparciu również o wolontariat kompetencyjny).	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Liczba liderów Liczba seniorów korzystających z usług tego typu placówek Liczba uczestników AAS
4.4 Stworzenie systemu ulg dla seniorów. Udostępnienie oferty dla seniorów, np. poprzez system parytetowy (na każdej imprezie organizator ma zapewnić określoną liczbę, odsetek tańszych biletów/ wejściówek dla seniorów).	Miejski Ośrodek Kultury Urząd Miasta Legionowo podmioty ekonomii społecznej organizacje pozarządowe	środki organizatora	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Liczba seniorów, którzy skorzystali z ulg System ulg
4.5 Zorganizowanie lokalnych kawiarni kulturalnych z darmową prasą, dostępem do internetu i bardzo niskimi cenami kawy i herbaty jako tańsza alternatywa ośrodków kultury, która ma szansę samofinansowania przynajmniej częściowo. Stworzenie mody na wychodzenie z domu : kluby dyskusyjne.	Urząd Miasta Legionowo lokalni przedsiębiorcy/ kawiarnie	budżet Gminy Miejskiej Legionowo oraz zaangażowani przedsiębiorcy - restauratorzy	W ciągu pięciu lat od uchwalenia strategii	Liczba inicjatyw Liczba seniorów korzystających z zaproponowanych rozwiązań.
4.6 Nawiązanie współpracy z aktywnymi kulturalnie seniorami z innych miejscowości. Miasta partnerskie/ kraje.	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki organizacji pozarządowych pozyskane z	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba seniorów z innych miejscowości aktywnych kulturalnie, z którymi nawiązano

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
		zewnątrz oraz własne		współpracę
4.7 Wypracowanie modelu i narzędzia rozwoju sieci usług wzajemnych i samopomocy, w tym edukacji wzajemnej.	Urząd Miasta Legionowo podmioty ekonomii społecznej organizacje pozarządowe Ośrodek Pomocy Społecznej	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu pięciu lat od wdrożenia strategii od uchwalenia strategii	Liczba osób, które włączyły się w sieć i/lub skorzystały z usług wzajemnych Wypracowany model i sieć usług
4.8 Zajęcia weekendowe, zajęcia wieczorowe, e-learning. Ewentualny system „złotów”, jak na studiach, raz w miesiącu „weekend z edukacją”.	organizacje pozarządowe Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba uczestników zajęć weekendowych i wieczorowych oraz kursów e-learningowych dla seniorów
4.9 Stworzenie części oferty edukacyjnej w oparciu o wolontariat, przyłączenie się Urzędu do finansowania działań poprzez bezpośrednie opłacanie kursów, rozpisywanie i sponsorowanie konkursów na darmową ofertę edukacyjną, której nie może zaoferować LUTW. Wspieranie finansowe działań LUTW	Urząd Miasta Legionowo Miejski Ośrodek Kultury Miejska Biblioteka Publiczna LUTW organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu czterech lat od uchwalenia strategii	Liczba osób, które skorzystały z darmowej oferty edukacyjnej
4.10 Przygotowanie seniorów do używania komputerów i szkoleń e-learningowych.	Urząd Miasta Legionowo organizacje pozarządowe Miejski Ośrodek Kultury	budżet Gminy Miejskiej Legionowo środki zewnętrzne z programów UE i rządowych środki organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Liczba seniorów, którzy wzięli udział w kursach komputerowych

Sfera obywatelska

Cel strategiczny: Zwiększenie działań służących podniesieniu aktywności obywatelskiej

Cel operacyjny: 1. Zwiększenie udziału seniorów w budżecie obywatelskim

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
1.1 Stworzenie informatora na temat budżetu obywatelskiego z przykładami dobrych praktyk i dotarcie z nim do seniorów	Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Informator na temat budżetu obywatelskiego (dokument / publikacja)
1.2 Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat budżetu obywatelskiego	Urząd Miasta Legionowo organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	W każdym roku począwszy od realizacji strategii	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych
1.3 Przygotowanie warsztatu dotyczącego opracowania projektu umożliwiającego zgłoszenie do budżetu obywatelskiego	Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba przygotowanych warsztatów
1.4 Zaproszenie seniorów na spotkania z Radą Seniorów, Radą Miasta	Miejska Rada Seniorów	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	W każdym roku począwszy od uchwalenia strategii	Liczba zaproszonych osób
1.5 Organizowanie spotkań i debat publicznych z udziałem polityków i przedstawicieli władz lokalnych	organizacje pozarządowe	środki finansowe organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba zorganizowanych spotkań i debat

Cel operacyjny: 2. Integracja środowiska lokalnego seniorów w poszczególnych rejonach / dzielnicach / osiedlach miasta

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
2.1 Upowszechnianie informacji o działaniach obywatelskich, w tym aktywności obywatelskie przy zastosowaniu różnych kanałów dostępu i dystrybucji	Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, budżet Powiatu Legionowskiego	Na bieżąco począwszy od wejścia w życie strategii	Liczba zorganizowanych przekazów informacyjnych
2.2 Prowadzenie akcji informacyjnych dotyczących działalności organizacji pozarządowych i przedstawienie zakresu ich potrzeb	Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, budżet Powiatu Legionowskiego, środki finansowe organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	Na bieżąco począwszy od wejścia w życie strategii	Liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych
2.3 Promowanie działań prowadzonych przez seniorów, w tym wolontariatu - prezentacja dobrych praktyk	Urząd Miasta Legionowo organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, środki finansowe organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	Na bieżąco począwszy od wejścia w życie strategii	Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych
2.4 Zajęcia i spotkania motywacyjne w środowiskach lokalnych prowadzone przez „seniorów animatorów”	Urząd Miasta Legionowo organizacje pozarządowe wspólnoty mieszkaniowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, środki finansowe organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba zorganizowanych zajęć i spotkań
2.5 Powołanie pełnomocnika ds. osób starszych	Urząd Miasta Legionowo	budżet Gminy Miejskiej Legionowo	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba powołań

Cel operacyjny: 3. Integracja środowiska organizacji pozarządowych, w tym działających na rzecz seniorów

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
3.1 Zebranie informacji o działających organizacjach pozarządowych	Powiat Legionowski Gminy organizacje pozarządowe	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, budżet Powiatu Legionowskiego, środki finansowe organizacji pozarządowych pozyskane z zewnątrz oraz własne	Na bieżąco począwszy od wejścia w życie strategii	Liczba organizacji pozarządowych widniejących w ewidencji podmiotów
3.2 Zainicjowanie spotkania służącego wypracowaniu modelu współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi	Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, budżet Powiatu Legionowskiego,	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba zorganizowanych spotkań Wypracowanie modelu współpracy (dokument)
3.3 Wyłonienie tzw. Lidera tworzącego i koordynującego prace Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych	Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, budżet Powiatu Legionowskiego,	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Wyłonienie lidera do koordynacji prac Centrum (protokół)
3.4 Utworzenie Centrum Współpracy Organizacji Pozarządowych	Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski	budżet Gminy Miejskiej Legionowo, budżet Powiatu Legionowskiego, środki zewnętrzne z programów UE i rządowych	W ciągu trzech lat od uchwalenia strategii	Akt założycielski Centrum
3.5 Organizacja Legionowskiego Forum Dialogu II	Urząd Miasta Legionowo Powiat Legionowski	budżet Gminy Miejskiej Legionowo,	W ciągu dwóch lat od uchwalenia strategii	Liczba zorganizowanych

Proponowane działanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Źródła finansowania	Termin realizacji	Wskaźnik realizacji
		budżet Powiatu Legionowskiego, środki zewnętrzne z programów UE i rządowych		spotkań

10. Finansowanie

Środki finansowe służące do realizacji celów Strategii powinny pochodzić ze zróżnicowanych źródeł przystosowanych do konkretnych działań. Realizatorzy działań mogą opierać się zarówno na własnych budżetach, jak i powinni pozyskiwać fundusze zewnętrzne, by zapewnić skuteczne wdrażanie zapisów Strategii.

Do potencjalnych źródeł finansowania Strategii zaliczyć należy m.in.:

- budżet Gminy Miejskiej Legionowo,
- budżet innych jednostek samorządu terytorialnego (w tym w ramach przekazywanej pomocy finansowej),
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej (w tym Funduszy Europejskich) z perspektywy finansowej 2021-2027,
- środki z Mechanizmu Finansowego EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- środki pochodzące z państwowych funduszy celowych,
- środki organizacji pozarządowych (w tym pozyskiwane w ramach realizacji zadań publicznych),
- środki pozyskane od darczyńców i sponsorów,
- środki własne innych realizatorów działań.

Potencjalne źródła finansowania poszczególnych działań zawarte zostały w rozdziale 9.

11. Konsultacje społeczne

Konsultacje społeczne Strategii trwały od 1 kwietnia do 30 czerwca 2022 roku. Uwagi i propozycje zmian do projektu dokumentu można było zgłaszać m.in. poprzez przygotowany formularz uwag (w formie papierowej w siedzibie Stowarzyszenia Pomocy Potrzebującym „Nadzieja” i na adres e-mail spp-nadzieja@wp.pl) lub telefonicznie.

Konsultacjom towarzyszyła akcja informacyjna w lokalnych mediach oraz na stronach lokalnych instytucji. Prośba o skonsultowanie zapisów Strategii została ponadto skierowana do instytucji i organizacji działających na terenie Legionowa.

W ramach konsultacji odbyła się konferencja prezentująca zapisy dokumentu (28 kwietnia) oraz warsztaty poświęcone sferom tematycznym i obszarowi systemowemu (21-22 czerwca).

Zebrane uwagi i propozycje poddane zostały analizie, a następnie zespoły eksperckie decydowały o ich uwzględnieniu lub odrzuceniu. Po etapie konsultacji przygotowany został ostateczny projekt dokumentu.

12. Monitoring i ewaluacja

Wdrażanie zapisów Strategii będzie podlegać monitorowaniu i ewaluacji. Weryfikacja realizacji działań i osiągnięcie założonych celów służyć będzie ocenie dokonywanych postępów w nawiązaniu do przyjętego harmonogramu oraz będzie stanowiło wskazanie do ewentualnych modyfikacji planu działań.

Pierwszym przewidzianym narzędziem kontroli będzie monitoring (narzędzie ilościowe). Monitoring strategii obejmować będzie weryfikowanie: podjęcia realizacji poszczególnych działań, osiągnięcia przypisanych do nich wskaźników, przestrzegania zakresu czasowego oraz wysokości poniesionych nakładów wraz z podaniem źródeł finansowania. Monitoring strategii powinien być prowadzony raz do roku.

Drugim istotnym elementem systemu kontroli realizacji strategii będzie ewaluacja, czyli ocena jakościowa. Ewaluacja powinna opierać się na ocenie wdrażania według następujących kryteriów: skuteczności, efektywności, trwałości, użyteczności i trafności. Ocena jakościowa powinna być przeprowadzona jednokrotnie w trakcie okresu wdrażania strategii (tzw. ewaluacja on-going, zalecana w połowie okresu obowiązywania dokumentu) oraz po zakończeniu jej realizacji (tzw. ewaluacja ex-post).

Wnioski wyciągnięte na podstawie przeprowadzanego monitoringu oraz ewaluacji będą służyć realizatorom strategii jako wskazania do możliwych korekt w ich działaniach.

Za przeprowadzenie procesu monitoringu i ewaluacji odpowiedzialna będzie komórka organizacyjna Urzędu Miasta Legionowo, merytorycznie odpowiadająca za politykę senioralną, we współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Potrzebującym „Nadzieja”.